

Ούτε αυξήσεις - ούτε δάνεια

Η ελληνική οικονομία: εξελίξεις, προοπτικές και πολιτική. Περίληψη του δεύτερου κεφαλαίου της έκθεσης του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Λουκά Παπαδήμου για το έτος 1995 προς την Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων.

• ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κύρια χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας το 1995 ήταν η σημαντική πρόοδος που σημειώθηκε προς τη σταθεροποίηση, σε συνδυασμό με ταχύτερη άνοδο της οικονομικής δραστηριότητας, αλλά και η περιορισμένη διαρθρωτική προσαρμογή, η οποία δεν επέτρεψε την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των βαθύτερων αδυναμιών της οικονομίας.

Ιδιαίτερα θετική εξέλιξη το 1995 ήταν η περαιτέρω υποχώρηση του πληθωρισμού, κατά 3 περίπου εκατοστιαίες μονάδες στη διάρκεια του έτους και η διαμόρφωσή του σε 8,1% τον Δεκέμβριο του 1995, δηλαδή στο χαμηλότερο επίπεδο από τις αρχές της δεκαετίας του 1970. Ένα άλλο σημαντικό επίτευγμα ήταν η περιστολή του ελλείμματος του ευρύτερου κυβερνητικού τομέα, σε εθνολογιστική βάση, κατά 3 περίπου εκατοστιαίες μονάδες του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Παράλληλα, επιτεύχθηκε απόλυτα ο στόχος της νομισματικής πολιτικής για τον περιορισμό στο 3% του ρυθμού διολίσθησης της ισοτιμίας της δραχμής έναντι της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Μονάδας (ECU), εξασφαλίζοντας αυξημένο βαθμό σταθερότητας και εμπιστοσύνης στην εξωτερική αξία της δραχμής.

• ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Η άνοδος του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, η οποία άρχισε το 1994, συνεχίστηκε και το 1995 με ρυθμό 2%, δηλαδή υψηλότερο από ό,τι το προηγούμενο έτος. Παρά την επιτάχυνση που σημειώθηκε, ο ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης ήταν περίπου ο ίδιος με το μέσο ρυθμό στις χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ (1,9%) αλλά χαμηλότερος από τον αντίστοιχο ρυθμό στα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2,7%).

Οι προοπτικές για την εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας διαγράφονται ευνοϊκότερες για το τρέχον έτος. Η επιτάχυνση αυτή στηρίζεται στην αναμενόμενη αύξηση της αγροτικής παραγωγής (μετά τη μείωση του 1995), αλλά και στην ταχύτερη επέκταση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, ενώ η ιδιωτική καταναλωτική ζήτηση προβλέπεται ότι θα αυξηθεί με τον ίδιο ρυθμό όπως και το 1995.

Το επίπεδο της ανεργίας είναι αμφίβολο αν θα μειωθεί το 1996, εξαιτίας και μόνο της επιτάχυνσης της οικονομικής δραστηριότητας.

• ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η εξέταση των οικονομικών εξελίξεων το προηγούμενο έτος οδήγησε σε ένα σύνθετο συμπέρασμα. Από τη μία πλευρά, είναι γεγονός ότι σημειώθηκε αξιόλογη πρόοδος σε πολλούς τομείς. Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, η περιστολή του δημοσιονομικού ελλείμματος, καθώς και η ενίσχυση της σταθερότητας και της εμπιστοσύνης στη συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής, αποτελούν ιδιαίτερες θετικά στοιχεία που συμβάλλουν στη σταδιακή διαμόρφωση συνθηκών σταθερότητας. Παράλληλα, η σημαντική άνοδος των ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων θέτει τις βάσεις για ταχύτερη και μονιμότερη οικονομική ανάπτυξη. Από την άλλη πλευρά όμως, είναι εξίσου σαφές ότι ο δρόμος προς την επίτευξη των τελικών στόχων της οικονομικής πολιτικής εξακολουθεί να είναι μακρύς και δύσβατος. Ενώ, αναμφίβολα η οικονομία βρίσκεται πλησιέστερα στους στόχους από ό,τι στο παρελθόν, ταυτόχρονα η επίτευξή τους εξακολουθεί να είναι δυσχερής και να απαιτεί συνεχή προσπάθεια, διότι βασικά προβλήματα, τα οποία είναι από τη φύση τους δυσπεπτά, δεν έχουν αντιμετωπιστεί επαρκώς.

Ο πληθωρισμός, παρά την υποχώρησή του, εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερα υψηλός σε σύγκριση με το μέσο ρυθμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ υποβόσκουσες πληθωριστικές πιέσεις δυσχεραίνουν την αποκλιμάκωσή του. Το δημόσιο έλλειμμα και το χρέος παραμένουν υψηλά, εγκυμονώντας κινδύνους αναζωπύρωσης του πληθωρισμού και επιδείνωσης του ισοζυγίου πληρωμών, ενώ ταυτόχρονα θέτουν περιορισμούς στην αναπτυξιακή προοπτική της χώρας. Η παραγωγικότητα, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, διατηρείται σε χαμηλό επίπεδο, συγκρινόμενη με τις

επιδόσεις των ανταγωνιστριών χωρών. Οι πρόσφατες εξελίξεις στο ισοζύγιο πληρωμών αντανakλούν τις διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας, υπογραμμίζοντας τις δυσχέρειες που θα προκύψουν, εάν δεν αντιμετωπιστούν εγκαίρως.

Στο πρώτο τετράμηνο του τρέχοντος έτους, η οικονομία εισήλθε σε νέα και αποφασιστική καμπή. Διάφοροι παράγοντες, ορισμένοι εξωγενείς αλλά και άλλοι ενδογενείς στη σφαίρα της οικονομικής πολιτικής, έχουν προκαλέσει επιβράδυνση ή προσωρινή ανακοπή της πρόοδου προς την περαιτέρω αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και τη δημοσιονομική εξυγίανση. Επιπλέον, παρατηρείται κάποια κοινωνική κόπωση λόγω της σταθεροποιητικής προσπάθειας, ενώ διαμορφώνονται και προσδοκίες για παροχές, οι οποίες ενδεχομένως συνδέονται με την άποψη ότι η σημειωθείσα πρόοδος δημιουργεί περιθώρια δημοσιονομικής χαλάρωσης και αύξησης των εισοδημάτων. Η υιοθέτηση αυτής της άποψης και η ικανοποίηση γενικών αιτημάτων, τα οποία δεν αντανakλούν έκτακτες ανάγκες ή απόλυτα αιτιολογημένες κοινωνικές επιλογές, θα αποδεικνυόταν οδυνηρό λάθος. Και τούτο διότι τυχόν εγκατάλειψη ή χαλάρωση της προσπάθειας για την αποκατάσταση δημοσιονομικής ισορροπίας δεν θα οδηγούσε μόνο σε καθυστέρηση της επίτευξης βασικών στόχων της οικονομικής πολιτικής, αλλά και θα εγκυμονούσε σοβαρούς κινδύνους για οπισθοδρόμηση, απώλεια των ωφελειών, όξυνση των ανισορροπιών και, επομένως, μεγαλύτερο κόστος προσαρμογής στο μέλλον. Οι προοπτικές της οικονομίας θα εξαρτηθούν, συνεπώς, από τις προσπάθειες που θα καταβληθούν και την πολιτική που θα ασκηθεί για τη συνέχιση και διασφάλιση της μέχρι σήμερα πρόοδου και τη διαμόρφωση συνθηκών για διαρκή και υψηλή ανάπτυξη της οικονομίας.

Η Τράπεζα της Ελλάδος δεν θα διευκολύνει βεβαίως τις εκδηλωθείσες πληθωριστικές πιέσεις και θα εξακολουθήσει να ασκεί τη νομισματική πολιτική που αρχικά ανακοινώθηκε, η οποία είναι προσανατολισμένη στο στόχο του προγράμματος σύγκλισης για μείωση του πληθωρισμού στο 5% μέχρι τέλους του έτους, παρά το γεγονός ότι, με

δεδομένη την εξέλιξη των τιμών στο πρώτο τετράμηνο του 1996, ο στόχος αυτός είναι πλέον ανέφικτος. Συγκεκριμένα, θα συνεχιστεί η αντιπληθωριστική συναλλαγματική πολιτική και θα ληφθούν μέτρα για τη συγκράτηση της πιστωτικής και νομισματικής επέκτασης. Για να κερδηθεί όμως η μάχη κατά του πληθωρισμού, απαιτείται συστράτευση και των άλλων μέσων πολιτικής που επηρεάζουν τις τιμές, καθώς και συγκρατημένη αύξηση των αποδοχών, συνεπώς με την επιδιωκόμενη περαιτέρω μείωση του πληθωρισμού.

Η αποτελεσματική αντιμετώπιση των πληθωριστικών πιέσεων και, γενικότερα, η επιτάχυνση της ονομαστικής σύγκλισης της οικονομίας απαιτούν επίσης την εντατικοποίηση της δημοσιονομικής προσαρμογής. Οι εξελίξεις στο μέτωπο του πληθωρισμού, οι οποίες αναπόφευκτα δυσχεραίνουν την αποκλιμάκωση των επιτοκίων, καταδεικνύουν ότι η δημοσιονομική κατάσταση της χώρας είναι ευάλωτη σε διαταραχές που επηρεάζουν τη δαπάνη για τόκους. Συνεπώς, υπογραμμίζουν την ανάγκη για ταχύτερη και μεγαλύτερη δημοσιονομική προσαρμογή. Παράλληλα, είναι επιτακτική και πρέπει να επιδιωχθεί η συμπίεση του κόστους δανεισμού του Δημοσίου με την ανάπτυξη της δευτερογενούς αγοράς κρατικών χρεογράφων και την προσαρμογή των μέσων χρηματοδότησης του ελλείμματος, ειδικότερα με τη μεγαλύτερη συμμετοχή τίτλων μακροπρόθεσμης διάρκειας.

Με την παραδοχή ότι η νομισματική ένωση θα υλοποιηθεί το 1999, η δυνατότητα συμμετοχής της Ελλάδας στην πρώτη ομάδα χωρών φαίνεται ανέφικτη. Παρά την αξιόλογη πρόοδο που έχει σημειωθεί προς τη σταθεροποίηση της οικονομίας και τις σχετικά μικρές αποκλίσεις από τους στόχους του προγράμματος σύγκλισης έως τώρα, η απόσταση που μας χωρίζει από τις τιμές αναφοράς των σχετικών κριτηρίων εξακολουθεί να είναι μεγάλη, ενώ ο εναπομένον χρόνος για την προσέγγιση πολύ περιορισμένος.

